

Către domnul Klaus Werner Iohannis, Președinte al României

În atenția domnului Bogdan Aurescu, Consilier Prezidențial

În atenția domnului Dan Andrei Muraru, Consilier Prezidențial

În atenția domnului Sergiu Nistor, Consilier Prezidențial

În atenția doamnei Sandra Pralong, Consilier de Stat

Domnule Președinte,

Organizațiile neguvernamentale și grupurile civice *Platforma Unionistă Acțiunea 2012, Consiliul Național al Asociației Culturale Pro Basarabia și Bucovina (30 de filiale), Institutul Frații Golescu pentru relații cu românii din străinătate, Mișcarea Civică Tinerii Moldovei, UNIREA - Onoare, Demnitate și Patrie, Asociația 21 Decembrie 1989, Asociația România Vie, Asociația Neamunit, Alianța Națională pentru Restaurarea Monarhiei, Fundația Națională pentru Românii de Pretutindeni, Liga Studenților-Iași, Liga Culturală pentru Unitatea Românilor de Pretutindeni, Consiliul Mondial Român, Unitatea - sindicatul liber din metrou, Asociația Comunelor din România, Alianța Civică, RISE Consortium, Asociația Studenților la Istorie „Dacia”, Liga Studenților din Universitatea Maritimă-Constanța, Asociația Tighina, Sfatul Țării 100, Clubul de Istorie Militară, Asociația Mișcarea pentru implicare civică-Galați, Asociația Sens Pentru Dezvoltare Socială-Galați, Asociația Clubul Liderii Mileniului Trei, Federația Națională „Drum de Fier”, Sfatul Țării 2, Asociația Identitate Culturală Contemporană, Centrul pentru Cultură, Istorie și Educație, Centrul pentru Integrare și Dezvoltare PRUT, Fundația Corneliu Coposu, Asociația Națională a Taților din România, Asociația EuroTeens, Asociația Dacii Liberi-Mureș, Asociația Societatea Cultural - Patriotică „Avram Iancu”-Mureș, Liga Cultural Creștină „Andrei Șaguna”-Sfântu Gheorghe, Asociația GRIT-Sfântu Gheorghe, Asociația „Voievozii Munților”-Covasna, Cercetașii României - Centrul Local Brăila, Inițiativa Timișoara (federație a 10 ONG-uri din Timișoara), Casa de Ajutor Reciproc a Pensionarilor „Elena Cuza” din Bârlad, Centrul European de Studii Covasna-Harghita, Asociația „Răsăritul Românesc”, Glasul sufletului-Ștefan Vodă, Faptă nu vorbă-Nisporeni, Blocul Unității Naționale, Asociația de Drept umanitar din Republica Moldova, Asociația Obștească Vasile Stroescu-Brânzeni, Congresul Profesorilor din Republica Moldova, Asociația Istorică Ștefan cel Mare și Sfânt Cimișlia, Fundația Copăceni VDR, Asociația Obștească „Credință Patriei”, Asociația Românilor Din Basarabia Foști Deținuți Politici și Deportați, Intresseföreningen för Rumäner i Sverige „Solidaritate pentru România”-Suedia, Asociația*

culturală „Dacia”-Roma, Italia, Uniunea Internațională a Femeilor Române (UNIFER), Asociația „Lotus”-Italia, Asociația Unirea-Suedia, Societatea pentru cultură, muzică și artă „Alexandru Ioan Cuza” - Heidelberg, Germania, Asociația „Spirit Românesc”-Roma, Italia, Asociația Moldovenilor din Marea Britanie, Fundația culturală de binefacere „Casa Limbii Române”-Cernăuți, Asociația Tous pour l'Europe-Paris, Societatea de Cultură Macedo-Română, Fundația Andrei Mureșanu, Asociația Salvați Identitatea Satului-Vulpeni, Olt, Asociația Națională Cultul Eroilor „Regina Maria”-Buzău, Asociația Studențească a Universității Naționale de Muzică, București, Asociația Corul Regal, Asociația Culturală ADSUM, Radio Datina, Asociația Obștească „Liman-T”, Congresul Spiritualității Românești, Asociația Mediatorilor-Galați, Institutul Americano-Român, Societatea Creștin-Democratică Jaques Maritain, Unirea Face Puterea, Asociația Generală a Inginerilor din România-Dolj, Asociația Veteranilor de Război 1992 „Tiras-Tighina”, Fundația Alexandru Budișteanu, Asociația pentru memorie identitară națională, Federația Română de Taekwondo WTF, Asociația „Dacia”-Kazahstan, Karaganda, Asociația Studenților de la Universitatea București, Asociația Tinerilor Istorici și Diplomați-Suceava, Open Education, Asociația pentru Promovarea Istoriei României, Consiliul Național al Reîntregirii, Asociația Militarilor Veterani și Veteranilor cu Dizabilități „Sfântul Mare Mucenic Dimitrie-Izvorătorul de Mir”, Vatra Românească-Mureș, Societatea de Științe Istorice din România-Filiala Bârlad, Asociația Civică pentru Demnitate în Europa, Fundația „Regina Elena”-Ungheni, Fundația Culturală „CĂPRIANA”, Casa Limbii Române- Căușeni, Eco latinae-Nisporeni, Asociația „La Paris”, Asociația Unirea-Parma, Italia, Asociația Unirea din Milano, Asociația Moldo -Elenă ORFEU-Atena, Alianța Românilor din Italia, Comunitatea Românilor din Serbia, Consiliul Român American-SUA, Câmpul Românesc-Canada, Asociația Româncă-Londra, UK, Asociația Moldo-Spaniolă „TRICOLOR ”-Madrid, Moldova Vision-comunitatea basarabenilor din Irlanda, Societatea Moldovenilor din Frankfurt „Moldova Noastră”, Asociația „Alianța împotriva discriminării românilor”-Marea Britanie, Asociația socio-culturală moldo-italiană „Dor”-Parma, Asociația social-culturală a moldovenilor „Noroc”-Spania, Markina-Xemein, Țara Bascilor; Asociația Script Art-Roma, Italia, Grupul de inițiativă „Noi suntem Români”-Roma, Italia, Asociația Solidaritate Universală Padova, „Ginta Latina”-Sângeorz-Băi, Asociația Zimbrul Carpatin- Pitești, Consiliul Local Civic Arad, Asociația Europeană de Studii Geopolitice și Strategice ”Gheorghe I. Brătianu”, Fundația „Turnul dezrobirii Basarabiei”, Asociația Rapsodia-Italia, Asociația Femeilor din Italia (ADRI), Asociația socio-culturală IL MONDO BLU, Asociația Părinților români din Italia, Asociația Românilor din Italia, Asociația „Poduri de Dor”, Asociația Arhitecți fără frontiere, Asociația ZEN, Centrul Bucovinean de Artă pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Românești Cernăuți, Pro Basarabia Român, Fundația Iuliu Maniu din SUA, (membre ale rețelei civice naționale transfrontaliere **Alianța pentru Centenar**) vă solicită o audiență pentru o discuție informală, nepublică, cu următoarea agendă:

- 1) Consultare privind realizarea practică a manifestărilor Centenarului 2018, a parteneriatului dintre autoritățile statului și societatea civilă interesată în vederea marcării corespunzătoare a acestui eveniment unic.
- 2) Consultare privind consolidarea relațiilor dintre România și Republica Moldova într-o perioadă delicată din punct de vedere geopolitic și intern, precum și a felului în care autoritățile și societatea civilă pot coopera pe acest plan.
- 3) Consultare privind situația creată în Ucraina prin adoptarea și apoi promulgarea unei legi care elimină treptat învățământul în limba maternă și cum poate fi aceasta combătută, iar orice valoare de precedent pentru alte țări în care trăiesc minorități istorice românești evitată.

Organizațiile semnatare au solicitat această consultare pentru a-și defini un plan de acțiune în legătură cu aceste subiecte de interes național, care trebuie să fie supuse unei dezbateri publice consistente și transparente.

În speranța unui răspuns pozitiv, vă trimitem și în scris punctul nostru de vedere în legătură cu subiectele amintite mai sus:

1) Organizarea Centenarului 2018

Din punctul de vedere al organizațiilor semnatare, se poate observa o anumită dezorganizare la nivelul diferitelor structuri de autoritate din România, care amenință să compromită manifestările Centenarului Marii Uniri. Astfel, de la guvernul Ponta la guvernul Dacian Cioloș și până la recenta desființare a Departamentului Centenar constatăm că nici măcar cadrul instituțional necesar nu este pus la punct la nivelul lunii octombrie a anului 2017. Este evident că în aceste condiții, șansele diferitelor proiecte ale grupurilor civice interesate de a obține finanțare sunt din ce în ce mai slabe.

Nu putem privi cu seninătate această stare de lucruri când încă din anul 2014, de la un capăt la celălalt al Europei Unite, constatăm derularea de ample manifestări dedicate rememorării evenimentelor dramatice de acum un secol. Iar acestea nu se limitează la simple festivități, așa cum s-a întâmplat în România în această vară cu ocazia celebrării celor o sută de ani scurși de la marile bătălii din anul 1917, ci merg în profunzimea înțelegerii fenomenului istoric și a moștenirii pe care acesta o transmite prezentului.

Anul 2018 este anul Centenarului Marii Uniri, desfășurate pe parcursul anului astral 1918 în trei etape, prin Unirea Basarabiei cu România la 27 Martie/9 Aprilie, prin Unirea Bucovinei cu România la 28 Noiembrie și prin Unirea Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului cu România la 1 Decembrie. Prima din aceste date este sărbătoare națională, iar cea de-a treia este chiar Ziua Națională a României. Realizarea deplinei unități naționale în jurul statului constituit cu 59 de ani mai devreme prin unificarea celor două principate istorice, Moldova și Țara Românească (Mica Unire), și devenit

independent cu exact patru decenii mai înainte, reprezenta încununarea unor eforturi consecvente a mai multe generații, cu începere de la revoluția din 1848, așadar întinse pe șapte decade. Dar Marea Unire mai reprezenta și împlinirea unui curs natural al istoriei, care-i apropiase tot mai mult în plan cultural, social, economic și politic pe românii trăitori de-a lungul arcului carpatic, între Nistru, Tisa, Dunăre și Marea Neagră, încă de la constituirea primelor formațiuni statale medievale la cumpăna mileniilor I și II, pe fondul originii autohtone comune și a deplinei unități etno-lingvistice. Rod al revoluțiilor izbucnite în teritoriile dominate de imperiile în prăbușire la sfârșitul primului război mondial, Marea Unire a fost deopotrivă încununarea binemeritată a marelui preț de sânge plătit de ostașii armatei regale române și de voluntarii ardeleni, bănățeni și bucovineni în Munții Carpați, la Turtucaia și în celelalte bătălii ale anului 1916 și pe câmpurile de luptă de la Mărăști, Mărășești, Oituz și Cașin în 1917, și a trebuit apărută împotriva agresiunii bolșevice în Basarabia în 1918, în Ungaria în 1919 și în Siberia în 1918-1920.

În cele șapte decenii de care aminteam anterior, dintre 1848 și 1918, lupta pentru realizarea unității naționale s-a îngemănat cu strădania modernizării societății românești, a integrării acesteia în Europa civilizată, de care secolele de dominație otomană și mai ales perioada regimului fanariot (1711/1716-1821) o îndepărtaseră într-o anumită măsură. Atunci s-a constituit și s-a împământănit aspirația pro-occidentală a inteligenței românești, care astăzi se traduce în asumarea valorilor statului de drept și ale democrației liberale și în integrarea euro-atlantică a României. Marea Unire a însemnat și succesul acestui demers, astfel că perioada interbelică, deși de numai două decenii, cu toate neajunsurile ei, rămâne în amintire ca perioada în care toți românii au cunoscut dezvoltarea cea mai fertilă din punct de vedere cultural și o importantă înflorire economică.

Având o astfel de încărcătură istorică, Centenarul 2018 trebuie să fie o celebrare a identității românești și a culturii române, la care să participe nu doar autoritățile cu obișnuitele ceremonii religioase, depuneri de coroane de flori și eventual, parăzi și defilări, în câteva date cheie pentru cele petrecute în 1918, ci și societatea civilă interesată și, până la urmă, chiar cetățenii obișnuiți. Și credem că rolul Președintelui României poate fi cel de a coagula și focaliza toate aceste energii spre o corespunzătoare marcarea a Centenarului.

2) Consultare privind consolidarea relațiilor dintre România și Republica Moldova

Nu vă ascundem că toate organizațiile membre ale Alianței noastre, fie ele din România, Republica Moldova sau diaspora, au o opțiune asumat unionistă, consideră că viitorul comun al României și al Republicii Moldova nu este ca state separate într-o Uniune Europeană, ci într-o Românie reîntregită, parte a Europei Unite.

Constatăm existența și la București și la Chișinău a unor categorii de formatori de opinie și de discipoli ai acestora care separă în mod artificial cursul occidental al devenirii istorice românești, asumat încă de la revoluția din 1848, așa cum arătam mai devreme, și avatarul său actual, integrarea europeană și euro-atlantică, de problematica unității naționale, de

asemenea asumată programatic la aceeași revoluție din 1848. Respectivii consideră că ar fi nerealist sau desuet să mai discutăm în termenii unei noi Mari Uniri și că viitorul românilor, contrar opțiunii enunțate de noi mai sus, nu este într-un stat comun, ci ca două state separate într-o Uniune Europeană comună. Într-un fel, discutăm de formele fără fond ale lui Titu Maiorescu, într-o variantă contemporană, adică de calchierea fără discernământ a unor idei din gândirea politică occidentală, care pun ideea națională în plan secund sau chiar o dezaprobă (prin asociere cu acel naționalism excesiv și exclusivist care a dus la declanșarea celui de-al doilea război mondial), dar fără adaptarea necesară la specificul românesc. Ori formele extreme de naționalism nu au reprezentat niciodată în spațiul românesc altceva decât opțiuni minoritare, fără apel la publicul larg. Procentajul maxim obținut vreodată de un partid de această factură în alegerile parlamentare a fost de 15% în anul 1937, an în care mișcările naționaliste extremiste de pe continentul european cunoșteau apogeul istoric. Excesele naționaliste ale unor regimuri de dictatură, cel din anii 1940-1944 sau cel din cea de-a doua etapă a comunismului românesc (1965-1989), nu au împiedicat prăbușirea acestor regimuri în fața acțiunii unor opozanți (în 1944) sau revoluționari (în 1989), care la rândul lor nutreau puternice simțăminte patriotice. În realitate, obiectivul unității naționale s-a împlinit permanent în acești o sută șaptezeci de ani cu dezideratul liberalizării, al democratizării, al construirii statului de drept și al occidentalizării culturale a societății românești. De la generația pașoptiștilor la generația care a realizat revoluția din 1989 și manifestația-maraton din Piața Universității din 1990 nu a existat de fapt o separație între idealul modernist pro-occidental și democratic și idealul unionist. Iar în zilele noastre, tinerii unioniști sunt în primele rânduri ale mișcărilor sociale anticorupție, pentru stat de drept, democrație sau mediu sănătos, atât la dreapta, cât și la stânga Prutului.

Prin urmare, este absurd să discutăm de Centenar fără să facem nicio referire la restabilirea unității naționale, să ne limităm la o propunere de proiect de țară construită doar pe o agendă internă sau pe ceea ce practic ar putea fi descris ca un program de guvernare. CENTENARUL 2018 TREBUIE SĂ FIE MOMENTUL ÎN CARE ROMÂNII, DIRECT, DAR ȘI PRIN REPREZENTANȚII LOR DIN CLASA POLITICĂ ȘI DIN SOCIETATEA CIVILĂ, DIN AMBELE STATE ROMÂNEȘTI ȘI DIN DIASPORA, TREBUIE SĂ-ȘI ASUME PE DE-A ÎNTREGUL PROIECTUL ISTORIC DE ȚARĂ, IDEEA DE LA 1848 ÎN FORMELE PREZENTULUI, ȘI ANUME EDIFICAREA UNUI STAT UNIFICAT, MODERN, CU UN REGIM DE DEMOCRAȚIE LIBERALĂ ȘI CU RESPECTAREA TUTUROR STANDARDELOR STATULUI DE DREPT, MEMBRU ACTIV ȘI VALOROS AL UNIUNII EUROPENE ȘI AL NATO. Iar următorul pas major către recâștigarea proiectului istoric de țară este REUNIFICAREA REPUBLICII MOLDOVA CU ROMÂNIA.

Prin urmare, salutăm inițiativa Președintelui României de a constitui o comisie care lucrează la elaborarea unui nou proiect de țară, cu membrii ai tuturor partidelor parlamentare. Credem însă că și societatea civilă cu diverse preocupări, inclusiv cea unionistă, ar trebui să-și găsească un loc în această comisie. De asemenea, credem că, printre alte demersuri ținând de formularea proiectului de țară, locul esențial în partea de politică externă ar trebui să-l ocupe adoptarea de către toate partidele parlamentare, sub

auspiciile Academiei Române și ale Președintelui României, a unui nou pact de tip Snagov, privind reunificarea celor două state românești.

Simpla însă afirmare a unor obiective, chiar și pe calea deloc de ignorat a unui proiect de țară, este importantă, dar nu suficientă. De asemenea, înțelegem dacă momentul geopolitic și diplomația impun o exprimare mai puțin directă a unei opțiuni unioniste a României. Deși, în paranteză fie spus, o nouă reunificare după modelul Germaniei ar putea contrabalansa tendințele centrifuge, de sciziune, cu care se confruntă unele din cele mai importante țări ale Uniunii Europene, precum Regatul Unit, Spania, Italia, Belgia etc. și, prin urmare, ar putea obține sprijinul bătrânei Europe chiar mai curând și mai ușor decât am fi putut crede până nu demult.

Așadar, dacă vom ajunge împreună la concluzia că o declarație prea răspicată privind reunificarea celor două state românești nu ar atinge ținta dorită în anul 2018, atunci pe lângă includerea acestui obiectiv național în proiectul de țară ca obiectiv pe termen mediu-lung, am putea proceda la adoptarea concretă a unei serii de măsuri pregătitoare:

1. Obținerea modificării legislației electorale astfel încât cetățenii români din Republica Moldova să participe la alegerile din România în cadrul unei circumscripții electorale separate de cea pentru diaspora, circumscripția nr. 44.
2. Promovarea de propuneri legislative care să rezolve chestiuni delicate, precum cea a dificultăților birocratice întâmpinate de cetățenii Republicii Moldova și ai Ucrainei care au dreptul să redobândească cetățenia română sau de copiii acestora când ajung la vârsta majoratului.
3. Promovarea în cadrul unei eventuale reforme constituționale sau ca inițiativă cetățenească a unui text care să declare dreptul la reunire al românilor, fie ca articol în cadrul Constituției, după modelul Constituției Republicii Federale Germania din 1949, fie ca parte a unui preambul la Constituție.
4. Desfășurarea de lobby pe lângă Guvernul României pentru reînființarea unei structuri specializate, dedicate relației cu Republica Moldova, cum a fost Oficiul pentru Gestionarea Relațiilor cu Republica Moldova în perioada 2000-2007, sau chiar a unui Minister al Reunificării, după modelul din Republica Coreea.
5. Susținerea de proiecte sociale față de persoane și de familii defavorizate din Republica Moldova, mai ales orfani, veterani din războiul de pe Nistru etc.
6. Efectuarea de donații de carte.
7. Realizarea de broșuri și materiale video adresate membrilor minorităților naționale din Republica Moldova, despre realitățile României și ale minorităților naționale similare din România.

Suntem perfect conștienți că mare parte din enumerarea propusă, care este doar exemplificativă și nu exhaustivă, ține de resortul altor autorități în stat, dar credem că autoritatea morală a Președintelui României nu poate fi ignorată, mai ales când avem un Președinte care este evident decis să respecte pe deplin și cu strictețe Constituția în litera și în spiritul său, dar și un Președinte care a demonstrat în mod repetat că este un prieten al societății civile și că nu se ferește să coopereze cu ea. Astfel, lobby-ul nostru civic și autoritatea Președintelui pot, împreună, să obțină rezultate ce țin de competențele Parlamentului și Guvernului, pot sensibiliza partidele politice parlamentare și pot da semnale clare populației de pe ambele maluri ale Prutului.

3) Consultare privind situația școlilor din Ucraina cu limba de predare română.

Este o coincidență cu totul nefericită că, în pragul Centenarului 2018, la 5 septembrie 2017, Rada Centrală din Kiev a adoptat o nouă Lege a Educației care elimină treptat, până în anul 2020, limbile minoritare ca limbi de predare în sistemul de educație din Ucraina, lege pe care, din păcate, Președintele Petro Poroshenko, el însuși cunoscător al limbii române, a promulgat-o la data de 25 septembrie a.c. în ciuda apelurilor contrare, inclusiv a celor venite din partea Președintelui României. Am apreciat reacția acestuia și promptitudinea cu care Excelența Sa a aplicat protocolul diplomatic, anulând vizita programată în Ucraina.

Situația vă este așadar binecunoscută. Prin urmare, vă solicităm să transmiteți un protest oficial către președintele statului ucrainean, prin care să condamnați în modul cel mai ferm această inițiativă legislativă inoportună și să solicitați modificarea acesteia, în sensul menținerii învățământului de stat în limba maternă pentru minoritatea românească (și, de altfel, și pentru celelalte minorități naționale).

În cazul unui refuz al autorităților ucrainene, considerăm că este necesară aplicarea unor măsuri decisive și ferme de răspuns, mergând până la aplicarea unor sancțiuni economice în schimburile comerciale bilaterale; retragerea în semn de protest a ambasadorului român de la Kiev și a consulilor de la Cernăuți, Odesa și Solotvino, precum și, asemenea, Ungariei, să avertizați Ucraina că România va bloca parcursul european al acestei țări, atât timp cât ea nu se aliniază standardelor europene de protecție a minorităților.

Dacă măsurile de protest ale statului român rămân fără răspuns, considerăm că se poate lua în calcul denunțarea Tratatului de bază dintre România și Ucraina, semnat la Constanța la 2 iunie 1997, datorită încălcării art. 13 alin. 5: "Părțile contractante vor crea, pentru persoanele aparținând minorității române din Ucraina și pentru cele aparținând minorității ucrainene din România, aceleași condiții pentru studierea limbii lor materne. Părțile contractante reafirmă că persoanele sus-menționate au dreptul să fie instruite în limba lor maternă, într-un număr necesar de școli și instituții de stat pentru învățământ și specializare, situate ținând seama de răspândirea geografică a minorităților respective."

Concomitent cu rezolvarea acestei chestiune dureroase și stringente, credem că este necesar ca autorităților ucrainene să li se arate cât se poate de clar că pentru România este inacceptabil ca în sistemul de educație din țara vecină să se perpetueze falsul stalinist al „limbii moldovenești” și că a fost o sfidare prezentarea în Parlamentul României de către Ambasadorul Ucrainei a unei statistici care înregistra separat numărul elevilor care studiază în limba română și în inexistentă limbă „moldovenească”. Iar ulterior, este necesară introducerea unei legislații similare celei ucrainene abrogate în 2014 și celei românești, care dă dreptul la folosirea limbii minoritare în administrație și în justiție acolo unde numărul vorbitorilor săi este de cel puțin 20%.

Trebuie să ne fie clar de altfel că acest caz al Ucrainei poate fi și unul de exemplu pentru alte țări unde trăiesc comunități istorice sau autohtone de etnici români, un exemplu care poate deveni pozitiv sau negativ, în funcție de cum va ști România să arate fermitatea necesară. Iar în condițiile în care România este un exemplu în toată regiunea sud-est și central europeană pentru nivelul de respectare a drepturilor identitare și culturale ale minorităților naționale, nu putem permite ca modelul nostru să rămână unul izolat și ca proprii noștri cosângeni din țările vecine să nu beneficieze de drepturi similare. Am creat un model cu adevărat european și este de datoria noastră să-l exportăm într-o regiune a continentului cu o istorie frământată, dar cu aspirații europene pe care noi le încurajăm.

Vă rugăm așadar să luați în considerare sugestiile semnatarilor prezentei și ne oferim întregul concurs pentru realizarea demersurilor pe care le propunem. De asemenea, sperăm să ne oferim cât mai curând șansa unei întâlniri.

Cu stimă,